3.4.2024

Eduskunnan suurelle valiokunnalle 3.4.2024

Asia: U 4/2024 vp Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi seurantakehyksestä selviytymiskykyisiä Euroopan metsiä varten

Ympäristöministeriö

Ympäristöneuvos Maarit Loiskekoski

Ympäristöministeriö yhtyy valtioneuvoston kantaan ja esittää lausuntonaan eduskunnan suurelle valiokunnalle seuraavaa:

Komissio julkaisi 22.11.2023 lakialoitteensa Euroopan metsiä koskevasta seurantakehyksestä. Ehdotus perustuu EU:n metsästrategiaan 2030. Komissio perustelee seurantakehyksen tarpeellisuutta mm. sillä, että metsiin kohdistuviin uhkiin voitaisiin vastata paremmin kaikki EU:n jäsenmaat kattavalla korkeatasoisella seurantajärjestelmällä. Suomi on sitoutunut toimittamaan tilastotietoa EU-prosesseihin sekä kansainvälisiin metsiin liittyviin prosesseihin. Suomi on johdonmukaisesti tuonut esiin, että päätöksenteon tulee perustua tietopohjaan. Metsien tilasta kertovan tiedon tulisi olla helposti saatavilla ja harmonisoitua, jotta se olisi vertailukelpoista jäsenmaiden kesken.

Ympäristöministeriö pitää komission asetusehdotuksen tavoitetta tukea näyttöön perustuvaa päätöksentekoa ja tiedon avoimuutta kannatettavana. Harmonisoitua vertailukelpoista metsätietoa tarvitaan myös monien metsiin välillisesti tai suoraan vaikuttavien EU:n nykyisten politiikkojen johdonmukaisen ja tehokkaan täytäntöönpanon tukemiseen (mm. metsäkatoasetus, LULUCF, uusiutuvaa energiaa koskeva direktiivi ja mahdollinen tuleva ennallistamisasetus). Harmonisoidun metsätiedon tuottaminen koko EU:n laajuisesti mahdollistaisi jäsenvaltioiden objektiivisen vertailun ja metsiin liittyvän lainsäädännön seurausten arvioinnin.

Komission esittämä seurantajärjestelmä perustuisi metsätietojen säännölliseen ja järjestelmälliseen keräämiseen Copernicus Sentinel -satelliittien tai muiden vastaavien järjestelmien avulla sekä jäsenmaiden kentällä seurantapaikkojen verkoston kautta standardoitujen protokollien mukaisesti keräämiin tietoihin, joiden avulla satelliittitietoja tarkennetaan. Jäsenmaat vastaavat keräämiensä ja jakamiensa metsätietojensa laadusta ja täydellisyydestä. Lisäksi jäsenmaiden vastuulla on vuosittain arvioida asetuksen mukaisesti jaettujen tietojen laatu ja, jos tiedoissa on puutteita, toteuttaa asianmukaisia korjaavia toimia.

Komissio on arvioinut vaikutusarvioinnissaan, että Suomelle ei koituisi suuria suhteellisia kustannuksia, koska Suomella on jo kehittynyt metsien seurantajärjestelmä. Nykyinen valtakunnan metsien inventointi (VMI) sisältää laajasti mittauksia koskien metsävaroja (puuston tilavuus, kasvu ja laatu), metsien terveyttä ja hiilivarastoja. Toisaalta puutteita on etenkin metsien monimuotoisuutta kuvaavien indikaattorein osalta myös Suomessa. Monimuotoisuuden osalta laajemmin kerätään tietoja lähinnä putkilokasveista, joten monimuotoisuuden seurantaa tulee kehittää kattavammaksi Suomessakin. Sellaisten metsien ekologista tilaa kuvaavien tietojen, kuten lahopuusto, puuston ikärakenne tai maaperän ja hydrologian muokkaus, joita ei ehdoteta asetuksessa kerättäviksi, tulisi kuitenkin jatkua kansallisesti.

Komission ehdotukseen liittyen resurssit tulisi kohdentaa olemassa olevien kansallisten seurantojen kehittämiseen kattamaan asetusehdotuksen vaatimukset. Suomessa ei tällä hetkellä kerätä kaikkia jäsenmaiden vastuulle osoitettuja tietoja, kuten vanhojen ja luonnonmukaisten metsien sijainti. Tieto niistä on kuitenkin tärkeää etenkin uusiutuvan energian direktiivin toimeenpanon kannalta, sillä direktiivin kriteerien mukaan niistä kerätty puu ei ole kestävää. Lisäksi Suomi on sitoutunut suojelemaan jäljellä olevat vanhat ja luonnontilaiset metsät EU:n biodiversiteettistrategian 2030 mukaisesti.

Kustannusarvio yleisistä metsälinnuista puuttuu komission vaikutusarviosta kokonaan. On huomioitava, että tällä hetkellä metsälinnuista kerättävä tieto perustuu vapaaehtoisten suorittamaan työhön, josta he eivät saa korvausta. Mikäli metsälintujen seuranta sisällytetään, on arvioitava, voiko tiedon tuottaminen perustua pelkästään vapaaehtoiseen työhön. Myöskään esimerkiksi liitteessä III mainittua tietoa metsäluontotyyppien sijainnista Natura 2000 –alueiden ulkopuolella ei tällä hetkellä ole saatavilla mistään seurannasta, ja tiedon kerääminen ja päivittäminen vaatisi lisäresursseja, jos indikaattori tulisi käyttöön.